

Zorg door de huisarts

Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn: jaarcijfers 2020 en trendcijfers
2016-2020

Mark Nielen
Yvette Weesie
Rodrigo Davids
Marcus Winckers
Leontien Korteweg
Elsbeth de Leeuw
Tom Urbanus
Liset van Dijk
Joke Korevaar
Jeroen Hasselaar
Karin Hek

NIVEL

Kennis voor betere zorg

Zorg door de huisarts

Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn: jaarcijfers 2020 en trendcijfers
2016-2020

September 2021

ISBN 978-94-6122-707-2

nivel@nivel.nl

www.nivel.nl

030 2 729 700

© 2021 Nivel, Postbus 1568, 3500 BN UTRECHT

Gegevens uit deze uitgave mogen worden overgenomen onder vermelding van Nivel en de naam van de publicatie. Ook het gebruik van cijfers en/of tekst als toelichting of ondersteuning in artikelen, boeken en scripties is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Disclaimer

Wij doen ons best om onze onderzoeksresultaten zo begrijpelijk mogelijk te presenteren. De onderzochte materie is echter complex.

Wij staan in voor de juistheid van onze cijfers, maar wij kunnen geen verantwoording aanvaarden voor conclusies die derden op deze cijfers baseren.

Wij zijn daarnaast continu bezig met het verbeteren van ons onderzoek. Een voorbeeld is het verbeteren van de methodologie of het toevoegen van gegevens van praktijken die op een later moment zijn binnengekomen. Hierdoor kunnen veranderingen optreden in de resultaten.

Bij het gebruik van cijfers is het daarom van belang om bij de verwijzing altijd aan te geven uit welke bron de gegevens afkomstig zijn.

Voorwoord

Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn verzamelt continue gegevens over gezondheid en zorg in de eerste lijn. Vanuit verschillende zorgdisciplines worden routinematige zorggegevens verzameld. Resultaten worden gepresenteerd op de website www.nivel.nl/zorgregistraties. Deze website geeft onder andere antwoord op de vraag welke gezondheidsproblemen in Nederland voorkomen, welke zorg wordt verleend in de eerste lijn en wat de kwaliteit van deze zorg is.

Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn wordt uitgevoerd door het Nivel met financiering van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Een uitgebreide beschrijving van het project vindt u op onze website.

Het rapport dat voor u ligt bevat een selectie van de gegevens gepubliceerd op de website, namelijk de tabellen over de zorg voor patiënten door de huisarts en welke gezondheidsproblemen vóórkomen in de bevolking (incidentie- en prevalentiecijfers van symptomen en ziekten) in het kalenderjaar 2020. Trendcijfers worden (indien beschikbaar) gegeven over de periode 2016-2020. Voor cijfers over andere disciplines en cijfers over multidisciplinaire zorg verwijzen we u naar de website. Het is ook mogelijk een specifieke gegevensaanvraag te doen via www.nivel.nl/nl/nivel-zorgregistraties-eerste-lijn/gegevens-aanvragen.

Wij danken de deelnemende zorgverleners voor hun inzet en het aanleveren van gegevens.

De auteurs

Inhoud

Disclaimer	3
Voorwoord	4
Kernpunten	6
Introductie	8
Methode	9
Kenmerken van ingeschreven patiënten	13
Cijfers huisartsen - Omvang zorggebruik	14
Cijfers huisartsen - Gezondheidsproblemen	21
Cijfers huisartsen - Voorgeschreven geneesmiddelen	26
Cijfers huisartsen - Verwijzingen naar de tweede lijn	33
Bijlage: tabellen jaarcijfers 2016-2020 zijn te vinden in een apart document	

Kernpunten

In maart 2020 is in Nederland de COVID-19 pandemie uitgebroken en zijn er landelijke maatregelen genomen om de pandemie te beteugelen. Dit heeft geresulteerd in veranderingen van het zorggebruik. Hier wordt bij de duiding van de cijfers extra aandacht besteed; onder meer door de cijfers van 2020 af te zetten tegen cijfers van voorgaande jaren.

Omvang zorggebruik 2020

- Driekwart (75%) van de ingeschreven patiënten bij een huisarts had in 2020 contact met de huisartsenpraktijk. Dit percentage is bijna 4% lager ten opzichte van 2019 en wordt voornamelijk veroorzaakt door een afname van het aantal patiënten van 18 jaar en jonger.
- Patiënten hadden in 2020 gemiddeld 4,9 keer contact met de huisartsenpraktijk. Dit is een afname van 2,7% ten opzichte van 2019. Het aantal contacten met de huisarts is afgenomen (-3,5%); het aantal contacten met de POH-GGZ is juist gestegen. Het aantal contacten met de huisartsenpraktijk is vooral sterk gedaald in de leeftijdscategorieën onder de 18 jaar.
- In 2020 hadden patiënten van 85 jaar en ouder het vaakst (gemiddeld 15,4 keer) en kinderen van 5-17 jaar het minst vaak (gemiddeld 2,0 keer) contact met de praktijk.
- De contacten met de huisartsenpraktijk betreffen voornamelijk contacten met de huisarts (82%). Dit waren in 2020 voornamelijk consulten van minder dan 5 minuten en consulten van 5 tot 20 minuten (resp. gemiddeld 1,3 en 1,9 contacten per patiënt). Met uitzondering van het aantal consulten minder dan 5 minuten (+13,9%), zijn alle type contacten met de huisarts afgenomen ten opzichte van 2019.
- De meeste contacten met de POH-GGZ zijn consulten van 20 minuten en langer (126 contacten per 1.000 ingeschreven patiënten). Ten opzichte van 2019 is het aantal consulten bij de POH-GGZ in 2020 met 8,6% toegenomen.
- Het aantal gedeclareerde M&I-verrichtingen was 165,5 per 1.000 ingeschreven patiënten in 2020; een reductie van 11% ten opzichten van 2019. Bij zowel mannen als vrouwen is de M&I verrichting 'Intensieve zorg, dag' het meeste gedeclareerd. Deze verrichting mocht vanaf maart 2020 gebruikt worden voor huisbezoek bij (mogelijke) gevallen van COVID-19.

Gezondheidsproblemen 2020

- In 2020 is, ten opzichte van een jaar ervoor, het aantal vastgelegde ziekte-episodes (oftewel het aantal ziekteperiodes vanaf de diagnosedatum tot de (geschatte) datum van herstel van een klacht of ziekte) afgenomen van gemiddeld 5,4 naar 5,2 per patiënt (-3,6%). De afname was het grootste in de groepen 0-4 jaar en 5-17 jaar. Klachten en aandoeningen van het cardiovasculair stelsel (-9,8%) en het bewegingsapparaat (-5,8%) zijn het meeste afgenomen.
- Van 74% van alle acute klachten en aandoeningen is de incidentie in 2020 afgenomen ten opzichte van het jaar ervoor. Bij langdurige en chronische aandoeningen was het aantal nieuwe patiënten afgenomen in respectievelijk 90% en 84% van de gevallen.
- Urineweginfectie is de meest voorkomende reden om contact op te nemen met de huisartsenpraktijk. In 2020 zijn er per 1000 ingeschreven patiënten 150 contacten voor urineweginfecties (2,8% van alle contacten). Op de tweede en derde plek komen essentiële hypertensie zonder orgaanschade (2,6%) en diabetes mellitus (1,9%).
- De twee meest voorkomende gezondheidsproblemen bij mannen in 2020 zijn hypertensie zonder orgaanschade en diabetes mellitus; bij vrouwen zijn dit urineweginfectie en hypertensie zonder orgaanschade.

Voorgescreven geneesmiddelen 2020

- Bijna tweederde van de bij de huisarts ingeschreven patiënten kreeg in 2020 één of meer geneesmiddelvoorschriften. Dit is een afname van bijna 5% ten opzichte van 2019. De afname was het grootst in de leeftijdsgroep 0-4 jaar.
- Het percentage patiënten dat een antibioticum kreeg voorgeschreven is de afgelopen jaren gedaald. In 2020 was er een afname van 17% te zien ten opzichte van 2019.
- Maagzuurremmers zijn de meest voorgeschreven geneesmiddelen in de huisartsenpraktijk: 15% van de ingeschreven patiënten in de huisartsenpraktijk kreeg tenminste één keer dit geneesmiddel in 2020 voorgeschreven.
- Geneesmiddelen voor hoge bloeddruk worden het meeste voorgeschreven in de leeftijdsgroep van 45 jaar en ouder. Bij 0-17 jarigen staan geneesmiddelen voor eczeem, impetigo en hooikoorts bovenaan, bij 18 tot 45 jarigen anticonceptie- en hooikoortsmiddelen.

Verwijzingen naar de tweede lijn 2020

- In 2020 zijn er per 1000 ingeschreven patiënten 248 verwijzingen uitgeschreven voor een medisch specialist. Dit is een afname van 19% ten opzichte van 2019.
- Er worden meer vrouwen dan mannen verwezen naar een medisch specialist. Dit verschil is met name zichtbaar in de leeftijdsgroep van 18-64 jaar.
- De meeste verwijzingen vonden in 2020 plaats naar dermatologie, oogheelkunde, KNO-heelkunde en orthopedie. In 2020 is er een afname in het aantal verwijzingen in alle specialismen, behalve naar psychiatrie.

Introductie

Voor de meeste gezondheidsproblemen is in Nederland de huisartsenpraktijk de eerste plek waar men aanklopt voor professionele hulp. De huisarts heeft een poortwachter functie: voor het raadplegen van specialistische hulp is meestal een verwijzing van een huisarts nodig. Bijna iedere Nederlander staat ingeschreven bij een huisartsenpraktijk (inschrijving op naam).

In Nederland zijn ongeveer 5.000 huisartsenpraktijken. In toenemende mate zijn dat meermanspraktijken en gezondheidscentra. De solistisch werkende huisarts komt steeds minder vaak voor. De brochures met jaarcijfers beroepenregistraties van de huisartsen laat zien welke trends er nog meer zijn in het aanbod aan huisartsenzorg (<https://www.nivel.nl/nl/jaarcijfers-beroeps-groepen-de-zorg>).

Bijna alle huisartsen houden hun medische dossiers elektronisch bij. In deze dossiers staan gegevens over gezondheidsproblemen, contacten, voorgeschreven geneesmiddelen en uitslagen van diagnostische tests. Verwijzingen naar de specialistische tweedelijns zorg worden vastgelegd via ZorgDomein. Deze gegevens vormen de basis voor de hier gepresenteerde cijfers.

De cijfers in dit rapport gaan over het rapportagejaar 2020 en zijn gebaseerd op gegevens uit 369 huisartsenpraktijken met in totaal 1.594.469 ingeschreven patiënten. Het gerapporteerde aantal patiënten en praktijken kan per analyse verschillen. Ongeveer 40 huisartsenpraktijken verzamelen aanvullende gegevens die in de routine-registraties ontbreken. De informatie over deze gezondheidsproblemen, gebeurtenissen en verrichtingen in de huisartsenpraktijk staat in het onderdeel [Aanvullende gegevens Peilstations](#).

Het jaar 2020 is het eerste rapportagejaar waarin de jaarcijfers over morbiditeit en zorggebruik beïnvloed worden door de COVID-19 pandemie en de daarvoor genomen landelijke maatregelen, zoals de sluiting van scholen. Daarom wordt bij de duiding van de cijfers hier extra aandacht besteed; onder meer door de cijfers van 2020 af te zetten tegen cijfers van voorgaande jaren.

Doel van het rapport

Dit rapport geeft inzicht in de populatie die in de huisartsenpraktijken staat ingeschreven, de personen die de huisarts bezoeken, de in de praktijk gepresenteerde gezondheidsproblemen en de door de huisarts geleverde zorg aan deze personen.

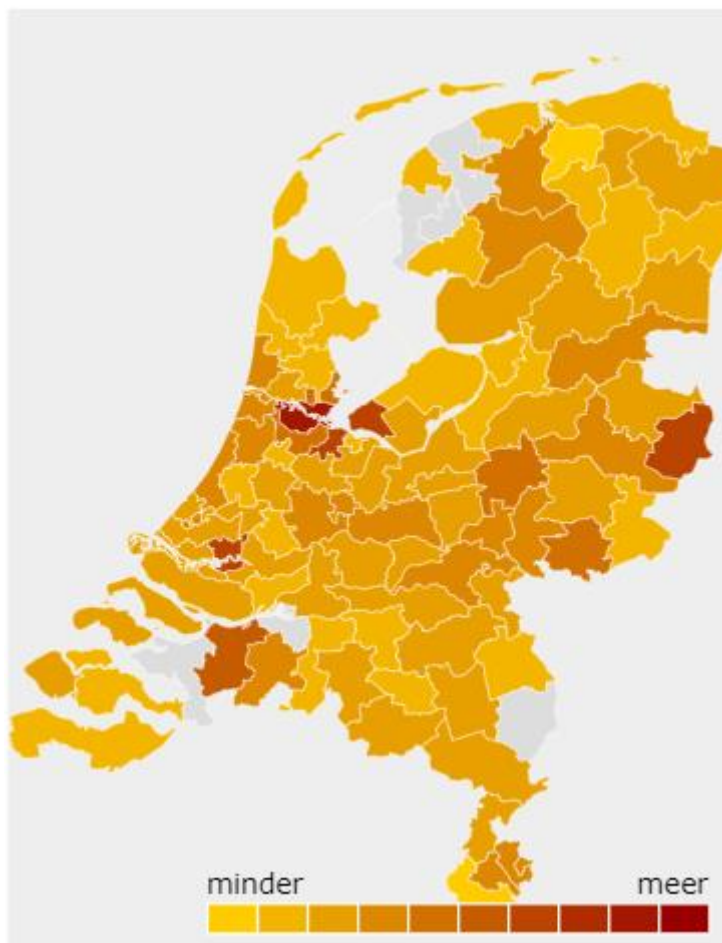
Vraagstellingen

1. Wat zijn kenmerken van patiënten die staan ingeschreven in de huisartsenpraktijk?
2. Wat is de omvang van het zorggebruik van patiënten in 2020 en wat is hiervan de trend over de jaren 2016-2020 wat betreft:
 - aantallen en type contacten met de huisartsenpraktijk;
 - aantallen en aard van voorgeschreven geneesmiddelen (en voor welke indicatie);
 - aantallen patiënten verwezen naar de tweede lijn, naar welke specialismen en voor welke indicatie?

Methode

Omvang gegevensverzameling en geografische spreiding

In 2020 zijn er in het kader van Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn gegevens verzameld in meer dan 500 huisartspraktijken. Er vinden kwaliteitscontroles plaats op correctheid en volledigheid van deze verzamelde gegevens waarna analyses uitgevoerd worden. Als gevolg van de kwaliteitschecks wordt er gerapporteerd over gegevens uit 369 praktijken met in totaal 1.594.469 ingeschreven patiënten. Het gerapporteerde aantal patiënten en praktijken kan per analyse verschillen. Het onderstaand kaartje laat de geografische spreiding zien van de deelnemende huisartsenpraktijken (figuur 1).

*Figuur 1 Geografische spreiding aantal deelnemende huisartsenpraktijken, 2020**

** hoe roder, hoe meer deelnemende huisartsenpraktijken in een regio (ongewogen voor de landelijke spreiding)*

Representativiteit

De patiënten uit praktijken die deelnemen aan Nivel Zorgregistraties vormen een goede afspiegeling van de Nederlandse populatie. Zoals te zien in tabel 2 komt de leeftijds- en geslachtsverdeling van alle bij Nivel Zorgregistratie ingeschreven patiënten in grote mate overeen met die van de Nederlandse populatie. Qua type huisartsenpraktijk is er een oververtegenwoordiging van groepspraktijken, en een ondervertegenwoordiging van solo praktijken (tabel 1).

(<https://www.nivel.nl/nl/beroepenregistraties/beroepenregistraties>) Praktijken in niet stedelijke en matig stedelijke gebieden zijn enigszins oververtegenwoordigd, praktijken in sterk stedelijke gebieden zijn iets ondervertegenwoordigd. Daarom zijn de gegevens over het zorggebruik, type gezondheidsproblemen, voorgeschreven medicatie en verwijzingen naar de tweede lijn gestandaardiseerd naar de samenstelling van de Nederland populatie op leeftijd, geslacht en stedelijkheid. Tabellen met gegevens per leeftijdscategorie zijn niet gestandaardiseerd.

Tabel 1 Kenmerken van huisartsenpraktijken die deelnemen aan Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn, en van alle huisartsenpraktijken in Nederland, naar type praktijk en urbanisatiegraad, 2020

Characteristics of GP practices participating in Nivel Primary care database and all GP practices in the Netherlands according to practice type and urbanisation level, 2020

in %	Nederland*	Nivel Zorgregistraties
Type praktijk:		
solo praktijk	35,2	24,6
duo praktijk	41,5	37,0
groepspraktijk	23,4	38,4
Stedelijkheid:		
zeer sterk stedelijke gebieden	24,8	24,1
sterk stedelijke gebieden	29,9	27,1
matig stedelijke gebieden	15,6	18,4
weinig stedelijke gebieden	21,4	17,9
niet stedelijke gebieden	8,3	12,5

© Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn

*Verdeling 2018

Tabel 2 Demografische kenmerken van de populatie ingeschreven in huisartsenpraktijken die deelnemen aan Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn, en van de totale Nederlandse bevolking, 2020

Demographic characteristics of the patient population listed in GP practices participating in Nivel Primary care database and of the total Dutch population, 2020

in %	Nederland	Nivel Zorgregistraties
Aantal personen	17.441.500	1.594.469
Aantal persoonsjaren*	-	1.543.364
Geslacht:		
Mannen	49,7	49,5
Vrouwen	50,3	50,5
Leeftijdscategorie:		
0 t/m 4 jaar	4,9	4,7
5 t/m 17 jaar	14,2	14,4
18 t/m 44 jaar	33,5	33,3
45 t/m 64 jaar	27,7	28,0
65 t/m 74 jaar	11,2	11,3
75 t/m 84 jaar	6,2	6,1
85 jaar en ouder	2,2	2,2

* totale tijd dat de patiëntenpopulatie in het jaar ingeschreven stond in de huisartsenpraktijk

© Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn

Aard van de gegevens

Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn gebruikt gegevens die iedere huisarts routinematig, als onderdeel van het zorgproces, vastlegt in zijn elektronisch medisch dossier:

- Contacten en verrichtingen zoals gedeclareerd bij zorgverzekeraars
- Gepresenteerde gezondheidsproblemen (de door de huisarts gestelde diagnose ([ICPC code](#)))
- Voorgeschreven geneesmiddelen met bijbehorende diagnose
- Verwijzingen naar de tweede lijn (incl. verwijdsdiscipline) en bijbehorende diagnose (verwijsindicatie) vastgelegd via ZorgDomein
- Laboratoriumuitslagen en andere zogenaamde meetwaarden
- Patiëntkenmerken: vier cijfers van postcode van het woonadres; geboortjaar; geslacht

Voor meer informatie hierover zie de [Specificatie gegevensverzameling](#)

Berekening van de cijfers

De cijfers over het aantal contacten, verwijzingen, aantal geneesmiddelen en gezondheidsproblemen worden berekend ten opzichte van het aantal ingeschreven patiënten in de huisartsenpraktijk of het aantal persoonsjaren (totale tijd dat de patiëntenpopulatie in het jaar ingeschreven stond in de huisartsenpraktijk). De cijfers zijn bovendien gestandaardiseerd op leeftijd, geslacht en stedelijkheid voor die tabellen waarin geen opsplitsing in leeftijdsgroepen wordt weergegeven.

Vergelijkbaarheid van gegevens

Deelnemers aan Nivel Zorgregistraties maken gebruik van verschillende softwarepakketten. De volgende softwarepakketten zijn vertegenwoordigd binnen Nivel Zorgregistraties:

- [MicroHIS](#)
- [Medicom](#)
- [Promedico ASP](#)
- [OmniHIS](#)
- [CGM Huisarts](#)
- [Bricks Huisarts](#)
- [Zorgdossier](#)

Het Nivel stelt extractiespecificaties op voor de softwareleveranciers, waarin staat welke gegevens gewenst zijn. De softwareleveranciers vervaardigen vervolgens de extractie-programmatuur en de gegevens komen via een Trusted Third Party (TTP) bij het Nivel binnen. Het vergelijkbaar maken van gegevens (semantische integratie) uit de verschillende gegevensbronnen vindt bij het Nivel plaats.

Kwaliteitscontrole

De gegevens van de deelnemende huisartsenpraktijken zijn niet altijd correct en volledig. Het Nivel checkt de volledigheid en correctheid van de gegevens op een aantal punten alvorens deze te gebruiken voor analyses en rapportage. Gegevens van sommige huisartsenpraktijken kunnen niet voor alle analyses worden gebruikt en worden derhalve uit bepaalde analyses weggelaten; hierdoor kan het voorkomen dat de resultaten voor verschillende onderdelen niet altijd gebaseerd zijn op hetzelfde aantal praktijken en ingeschreven patiënten.

Voor cijfers over het zorggebruik in de huisartsenpraktijk worden alleen praktijken gebruikt met goede kwaliteit gegevens van 1) geregistreerde diagnoses in het journaal, 2) gedeclareerde verrichtingen, 3) voorgeschreven geneesmiddelen, en 4) geregistreerde uitslagen. Dit betekent dat er minimaal 46 weken gegevens geleverd moeten zijn en daarbij voldoende kwaliteit van de diagnoseregistratie ($\geq 70\%$ ICPC-gecodeerde diagnoses) en van de registratie van geneesmiddelen ($\geq 85\%$ ATC-gecodeerde voorschriften). Dit leverde in 2020 een sample op van 369 praktijken met in totaal 1.594.469 ingeschreven patiënten.

Het aantal praktijken op basis waarvan morbiditeitscijfers (incidentie- en prevalentiecijfers van symptomen en aandoeningen) worden berekend, wordt op een andere wijze bepaald. Hiervoor zijn namelijk kwalitatief goede gegevens nodig over meerdere jaren. Lees [hier](#) meer over de gehanteerde methode. In 2020 resulteerde dat in een sample van 314 praktijken met 1.371.639 ingeschreven patiënten.

Tenslotte is er een apart filter voor verwijzingen naar de tweede lijn. Bovenop de filtercriteria voor het bepalen van het zorggebruik (zie hier boven) moeten er in een praktijk minimaal 150 verwijzingen per 1000 patiënten zijn geregistreerd en verwijzingen plaatsgevonden hebben in minimaal 11 maanden van het jaar. Verwijzingen worden geleverd via ZorgDomein. Dit is niet bij alle aan Nivel Zorgregistraties deelnemende praktijken mogelijk, waardoor het aantal praktijken, die gebruikt worden voor het bepalen van de verwijscijfers, lager uitvalt. De verwijscijfers van 2020 zijn gebaseerd op gegevens uit 214 praktijken met 927.964 ingeschreven patiënten.

Kenmerken van ingeschreven patiënten

Het percentage vrouwen dat in 2020 stond ingeschreven in de huisartsenpraktijk is vrijwel gelijk aan het percentage mannen. De gemiddelde leeftijd van de ingeschreven patiënten was 42 jaar. Ongeveer een derde deel van de patiënten van de huisartsenpraktijk was tussen de 18 en 44 jaar oud. Meer over representativiteit kunt u vinden in de methode paragraaf.

Tabel 3 Demografische kenmerken van ingeschreven patiënten in de huisartsenpraktijken die deelnamen aan Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn in 2020

Demographic features of registered patients in general practice in 2020

in %	2020
Geslacht:	
Man	49,4
Vrouw	50,6
Leeftijdscategorie:	
0 t/m 4 jaar	4,7
5 t/m 17 jaar	14,4
18 t/m 44 jaar	33,3
45 t/m 64 jaar	28,0
65 t/m 74 jaar	11,3
75 t/m 84 jaar	6,1
85 jaar en ouder	2,2
Gemiddelde leeftijd	41,9

© Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn

Cijfers huisartsen - Omvang zorggebruik

Hoeveel van de ingeschreven patiënten heeft contact met de huisarts in één jaar? Wat is het gemiddelde aantal contacten? Hoe zit het met de omvang van het zorggebruik per leeftijdscategorie? En hoe verhoudt zich dit met andere jaren? Dit en meer vindt u in dit onderdeel.

Bekostiging huisartsenzorg en multidisciplinaire zorg

Sinds 2015 is de bekostiging van huisartsenzorg en multidisciplinaire zorg samengebracht in één model met drie segmenten. Voor meer informatie hierover zie website van de [Nederlandse Zorgautoriteit](#).

Ieder segment heeft zijn eigen kenmerk:

- Segment 1: basisvoorziening huisartsenzorg
- Segment 2: programmatische multidisciplinaire zorg
- Segment 3: resultaatbeloning en zorgvernieuwing

De berekeningen van het zorggebruik in de huisartsenpraktijk zijn gebaseerd op door de zorgverlener gedeclareerde verrichtingen bij de zorgverzekeraar. Geleverde zorg in segment 1 en 3 kan per verrichting door de zorgverlener gedeclareerd worden bij de zorgverzekeraar. Consulten in segment 2 (ketenzorgprogramma's) vallen binnen een Diagnose Behandel Combinatie (DBC) en zijn derhalve niet af te leiden van de gedeclareerde verrichtingen. Daarom is er in 2019 een methode ontwikkeld om het aantal contacten in het kader van de ketenzorg (segment 2) op een alternatieve wijze te schatten (voor meer informatie: lees [hier](#)). Voor de trend 2016-2020 is deze berekening met terugwerkende kracht toegepast op de cijfers van de jaren 2016, 2017 en 2018.

Kernpunten 2020

- Driekwart (75%) van de ingeschreven patiënten bij een huisarts had in 2020 contact met de huisartsenpraktijk. Dit percentage is bijna 4% lager ten opzichte van 2019 en wordt voornamelijk veroorzaakt door een afname van het aantal patiënten van 18 jaar en jonger.
- Patiënten hadden in 2020 gemiddeld 4,9 keer contact met de huisartsenpraktijk. Dit is een afname van 2,7% ten opzichte van 2019. Het aantal contacten met de huisarts is afgenomen (-3,5%); het aantal contacten met de POH-GGZ is juist gestegen. Het aantal contacten met de huisartsenpraktijk is vooral sterk gedaald in de leeftijdscategorieën onder de 18 jaar.
- In 2020 hadden patiënten van 85 jaar en ouder het vaakst (gemiddeld 15,4 keer) en kinderen van 5-17 jaar het minst vaak (gemiddeld 2,0 keer) contact met de praktijk.
- De contacten met de huisartsenpraktijk betreffen voornamelijk contacten met de huisarts (82%). Dit waren in 2020 voornamelijk consulten van minder dan 5 minuten en consulten van 5 tot 20 minuten (resp. gemiddeld 1,3 en 1,9 contacten per patiënt). Met uitzondering van het aantal consulten minder dan 5 minuten (+13,9%), zijn alle type contacten met de huisarts afgenomen ten opzichte van 2019.
- De meeste contacten met de POH-GGZ zijn consulten van 20 minuten en langer (126 contacten per 1.000 ingeschreven patiënten). Ten opzichte van 2019 is het aantal consulten bij de POH-GGZ in 2020 met 8,6% toegenomen.

- Het aantal gedeclareerde M&I-verrichtingen was 165,5 per 1.000 ingeschreven patiënten in 2020; een reductie van 11% ten opzichte van 2019. Bij zowel mannen als vrouwen is de M&I verrichting 'Intensieve zorg, dag' het meeste gedeclareerd. Deze verrichting mocht vanaf maart 2020 gebruikt worden voor huisbezoek bij (mogelijke) gevallen van COVID-19.

Aantal patiënten met minimaal één contact met de huisartsenpraktijk

In 2020 had 75% van alle ingeschreven patiënten minimaal één gedeclareerd contact met de huisartsenpraktijk (tabel 4). Dit is een afname van 3,7% ten opzichte van 2019. In de periode 2016 t/m 2019 lag het percentage patiënten met contact met de huisartsenpraktijk steeds rond de 78%. Een afname van het percentage bezoekers is met name aanwezig in de groepen 0 t/m 4 jaar oud (-9,3%) en 5 t/m 17 jaar oud (-7,9%); de cijfers van de oudere leeftijdsgroepen zijn in lijn met voorgaande jaren. Vanwege de vrij stabiele trend in de jaren 2016 t/m 2019 lijkt de afname van het percentage patiënten met contact met de huisartsenpraktijk samen te hangen met de (maatregelen tegen de) COVID-19 pandemie.

Tabel 4 Percentage ingeschreven patiënten met één of meerdere contacten met de huisartsenpraktijk per jaar naar leeftijdsgroep, 2016-2020

Percentage of registered patients with one or more contacts with the practice per year by age group, 2016-2020

in %	Jaar				
	2016	2017	2018	2019	2020
Leeftijdscategorie:					
0 t/m 4 jaar	79,1	77,4	78,2	78,3	71,0
5 t/m 17 jaar	70,6	69,0	69,7	69,3	63,8
18 t/m 44 jaar	72,6	71,9	72,7	72,9	70,4
45 t/m 64 jaar	79,9	79,5	80,3	80,3	77,8
65 t/m 74 jaar	88,6	88,4	89,0	89,3	87,4
75 t/m 84 jaar	93,8	93,6	94,2	94,3	93,6
85 jaar en ouder	95,5	95,2	95,9	96,5	96,7
Totaal	78,0	77,3	78,1	78,2	75,3

© Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn

Aantal contacten met de huisartsenpraktijk

Per 1.000 ingeschreven patiënten waren er in 2020 4.867 contacten met de huisartsenpraktijk, wat neerkomt op gemiddeld zo'n 4,9 contacten per persoon (Tabel 5). Dit is een afname van 2,7% ten opzichte van 2019. In de periode 2016 t/m 2019 leek het aantal contacten licht te stijgen, maar in het COVID-19 jaar 2020 heeft deze stijging niet doorgezet. In 2020 is er, ten opzichte van het jaar ervoor, met name een afname van het aantal contacten met de huisarts (-3,5%); het aantal contacten met de POH-GGZ is licht gestegen.

Het aantal contacten voor de ketenzorg wordt geschat op basis van het aantal mensen in een ketenzorgprogramma. Per persoon wordt er gerekend met een vast aantal consulten (zie [hier](#) voor de methode), omdat het exacte aantal contacten niet bepaald kan worden met de beschikbare gegevens uit het dossier van de huisarts. Er is voor de 2020 cijfers gebruik gemaakt van hetzelfde aantal consulten per deelnemer aan een ketenzorgprogramma als de jaren ervoor.

Mogelijk heeft de COVID-19 pandemie gezorgd voor minder contactmomenten van de ketenzorg, waardoor er mogelijk een overschatting is van het aantal geschatte ketenzorgcontacten in 2020. Ten gevolge hiervan kan dus ook het totale aantal contacten met de huisartsenpraktijk (licht) overschat zijn.

Tabel 5 Aantal contacten met de huisartsenpraktijk per 1000 ingeschreven patiënten naar type contact, 2016-2020

Number of consultations in general practice by type of consultation per 1000 registered patients, 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020
Huisarts	4 055,7	4 011,5	4 067,0	4 138,2	3 992,1
Ketenzorg*	425,4	425,4	487,5	522,0	541,7
M&I verrichting	184,8	180,6	173,8	185,8	165,5
POH-GGZ	136,2	148,4	141,8	150,3	163,3
ANW-consulten	3,3	4,2	4,1	2,5	1,4
Eerstelijns verblijf	-**	0,6	0,7	0,9	0,6
Keuringen	0,5	0,5	0,5	0,2	0,2
Stoppen met roken	2,4	2,6	2,4	2,2	3,0
Totaal	4 808,2	4 773,7	4 877,8	5 002,2	4 867,7

* Schatting op basis van het aantal patiënten in ketenzorg voor Diabetes mellitus, Cardiovasculair Risico Management, COPD en Astma. Voor de overige cijfers worden de verrichtingen conform de [tarievenlijst huisartsenzorg](#) van de Nederlandse Zorgautoriteit gebruikt.

** De voor dit onderdeel geselecteerde verrichtingen bestaan pas vanaf 2017.

© Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn

Het aantal contacten met de huisartsenpraktijk is vooral sterk gedaald in de leeftijdscategorieën onder de 18 jaar. Ouderen van 85 jaar en ouder gingen in 2020 zelfs meer naar de huisartsenpraktijk dan het jaar ervoor (Tabel 6). In 2020 hadden patiënten van 85 jaar en ouder het vaakst (gemiddeld 15,4 keer) en kinderen van 5-17 jaar het minst vaak (gemiddeld 2,0 keer) contact met de praktijk (tabellen 6 en 7).

Tabel 6 Aantal contacten met de huisartsenpraktijk per 1000 ingeschreven patiënten naar leeftijd, 2020

Number of consultations in general practice by age per 1000 registered patients, 2020

	2019	2020	Vershil
0-4 jaar	3 357,7	2 709,0	-19,3%
5-17 jaar	2 340,4	2 044,4	-12,6%
18-44 jaar	3 753,0	3 705,8	-1,3%
45-64 jaar	5 235,6	5 127,8	-2,1%
65-74 jaar	7 594,7	7 366,3	-3,0%
75-84 jaar	10 542,6	10 491,4	-0,5%
85+ jaar	15 122,0	15 369,2	+1,6%
Totaal	5 002,2	4 867,7	-2,7%

© Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn

Tabel 7 Aantal contacten met de huisartsenpraktijk per 1000 ingeschreven patiënten naar type contact en leeftijdsgroep, 2020

Number of consultations in general practice by type of consultation and age group per 1000 registered patients, 2020

	0-4 jaar	5-17 jaar	18-44 jaar	45-64 jaar	65-74 jaar	75-84 jaar	85+ jaar	Totaal
Huisarts	2 691,0	1 956,6	3 288,9	4 054,9	5 442,1	8 003,5	12 274,2	3 992,1
Ketenzorg*	0,3	11,9	91,1	706,6	1 507,7	1 851,4	1 829,7	541,7
M&I verrichting	11,5	22,1	85,5	161,1	290,2	501,0	1 109,8	165,5
POH-GGZ	3,2	52,7	234,8	198,3	121,4	128,7	141,4	163,3
ANW-consulten	3,0	1,1	1,3	1,3	1,3	2,2	5,6	1,4
Eerstelijns verblijf	0,0	0,0	0,1	0,5	0,8	2,4	7,6	0,6
Keuringen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	1,3	0,8	0,2
Stoppen met roken	0,0	0,0	4,0	5,2	2,6	0,9	0,0	3,0
Totaal	2 709,0	2 044,4	3 705,8	5 127,8	7 366,3	10 491,4	15 369,2	4 867,7

* Schatting op basis van het aantal patiënten in ketenzorg voor Diabetes mellitus, Cardiovasculair Risico Management, COPD en Astma. Voor de overige cijfers worden de verrichtingen conform de [tarievenlijst huisartsenzorg](#) van de Nederlandse Zorgautoriteit gebruikt.

© Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn

Type contacten met de huisarts

De contacten met de huisartsenpraktijk betreffen voornamelijk contacten met de huisarts (82%). Dit waren in 2020 voornamelijk consulten van minder dan 5 minuten en consulten van 5 tot 20 minuten (respectievelijk gemiddeld 1,3 en 1,9 contacten per patiënt (Tabel 8)). Met uitzondering van het aantal consulten minder dan 5 minuten (+13,9%), zijn alle type contacten met de huisarts afgenomen ten opzichte van 2019 (Tabel 9). In totaal resulteerde dit, ten opzichte van 2019, in een afname van 3,5% van het aantal contacten met de huisarts.

Tabel 8 Aantal contacten met de huisarts per 1000 ingeschreven patiënten naar type contact en leeftijdsgroep, 2020

Number of consultations with the general practitioner by type of consultation and age group per 1000 registered patients, 2020

	0-4 jaar	5-17 jaar	18-44 jaar	45-64 jaar	65-74 jaar	75-84 jaar	85 jaar en ouder	Totaal
Consult < 5 minuten	861,1	588,6	1 125,7	1 349,7	1 812,3	2 701,9	4 562,7	1 341,1
Consult 5-20 minuten	1 583,8	1 151,8	1 676,2	2 014,7	2 628,5	3 571,3	4 362,8	1 962,7
Consult 20 minuten en langer	241,4	213,7	474,3	647,6	836,0	1 112,5	1 093,8	563,6
Visite kort	3,0	1,2	5,7	17,6	72,0	290,1	1 154,8	59,5
Visite lang	1,7	1,1	5,7	23,6	91,3	325,7	1 099,1	63,9
Vaccinatie	0,1	0,2	1,3	1,7	1,9	2,0	1,1	1,2
Totaal	2 691,0	1 956,6	3 288,9	4 054,9	5 442,1	8 003,5	12 274,2	3 992,1

*Voor deze cijfers worden de verrichtingen conform de [tarievenlijst huisartsenzorg](#) van de Nederlandse Zorgautoriteit gebruikt.

© Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn

Tabel 9 Aantal contacten met de huisarts per 1000 ingeschreven patiënten naar type contact, 2019-2020

Number of consultations with the general practitioner by type of consultation and age group per 1000 registered patients, 2019-2020

	2019	2020	Vershil
Consult < 5 minuten	1 177,7	1 341,1	+13,9%
Consult 5-20 minuten	2 195,6	1 962,7	-10,6%
Consult 20 minuten en langer	604,5	563,6	-6,8%
Visite kort	83,7	59,5	-28,9%
Visite lang	75,0	63,9	-14,8%
Vaccinatie	1,8	1,2	-33,3%
Totaal	4 138,2	3 992,1	-3,5%

Per 1 januari 2019 zijn de declaratiecodes in de huisartszorg drastisch veranderd. Dit heeft gevolgen voor de manier waarop de contacten met de huisarts en de POH-GGZ weergegeven worden. Waar in het verleden bijvoorbeeld onderscheid werd gemaakt tussen consulten op de praktijk, telefonische consulten en emailconsulten, wordt vanaf 2019 een consult op tijd gedeclareerd. Daarom kunnen er geen trends over de periode 2016-2020 beschreven worden voor het type contacten met de huisarts (of de POH-GGZ). De impact van de veranderde declaratiecodes op de cijfers staat [hier](#) in meer detail beschreven.

Type contacten met de POH-GGZ

De meeste contacten met de POH-GGZ zijn consulten van 20 minuten en langer. Het aantal consulten ligt het hoogste in de groep 18-44 jaar (Tabel 10). Ten opzichte van 2019 is het aantal consulten bij de POH-GGZ in 2020 met 8,6% toegenomen. Deze stijging wordt veroorzaakt door een toename van het aantal consulten van minder dan 5 minuten en consulten van 5 tot 20 minuten. Visites en groepsconsulten vinden in het algemeen al weinig plaats, maar zijn in 2020 afgenomen ten opzichte van het jaar ervoor (Tabel 11).

Tabel 10 Aantal contacten met de praktijkondersteuner GGZ per 1000 ingeschreven patiënten naar type contact en leeftijdsgroep, 2020

Number of consultations with the practice nurse mental health by type of consultation and age group per 1000 registered patients, 2020

	0-4 jaar	5-17 jaar	18-44 jaar	45-64 jaar	65-74 jaar	75-84 jaar	85 jaar en ouder	Totaal
Consult < 5 minuten	0,5	6,0	21,4	15,1	9,2	10,8	13,9	13,8
Consult 5-20 minuten	0,5	7,0	29,0	22,0	14,0	16,4	23,5	19,6
Consult 20 minuten en langer	2,1	39,5	183,0	158,8	91,6	80,7	53,3	125,6
Groepsconsult	0,0	0,0	0,5	0,4	0,8	0,5	0,5	0,4
Visite kort	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,7	1,8	0,1
Visite lang	0,0	0,2	0,8	1,9	5,7	19,7	48,3	3,8
Totaal	3,2	52,7	234,8	198,3	121,4	128,7	141,4	163,3

*Een kort consult/visite duurt maximaal 20 minuten, een lang consult/visite duurt langer dan 20 minuten conform de [tarievenlijst huisartsenzorg](#) van de Nederlandse Zorgautoriteit

© Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn

Tabel 11 Aantal contacten met de praktijkondersteuner GGZ per 1000 ingeschreven patiënten naar type contact, 2019-2020

Number of consultations with the practice nurse mental health by type of consultation per 1000 registered patients, 2019-2020

	2019	2020	Vershil
Consult < 5 minuten	10,4	13,8	+32,7%
Consult 5-20 minuten	10,8	19,6	+81,5%
Consult 20 minuten en langer	124,0	125,6	+1,3
Groepsconsult	0,9	0,4	-55,6%
Visite kort	0,2	0,1	-50,0%
Visite lang	4,1	3,8	-7,3%
Totaal	150,3	163,3	+8,6%

© Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn

Modernisering & Innovatie (M&I): aantal verrichtingen

M&I-verrichtingen zijn verrichtingen die plaatsvinden in de huisartsenpraktijk met als doel modernisering en innovatie te stimuleren. Tot 2015 werden deze verrichtingen via een apart tarief bekostigd. Sinds 2015 valt dit onderdeel van het zorggebruik deels onder segment 1 'Basisvoorziening huisartsenzorg' met een vast tarief en deels onder segment 3 'Resultaatbeloning en zorgvernieuwing' met een vrij tarief.

Het aantal gedeclareerde M&I-verrichtingen was 165,5 per 1.000 ingeschreven patiënten in 2020. Dat is een reductie van 11% ten opzichten van het jaar ervoor (Tabel 5). Voor vrouwen worden meer M&I-verrichtingen gedeclareerd dan voor mannen. Bij zowel mannen als vrouwen is de M&I verrichting 'Intensieve zorg, dag' het meeste gedeclareerd, gevolgd door 'Chirurgie' (Tabel 12). De verrichting 'Intensieve zorg, dag' mocht in 2020 gebruikt worden voor bezoek aan huis bij (mogelijke) gevallen van COVID-19, waarbij de huisarts in volledige bescherming moest verschijnen.

Tabel 12 Aantal en percentage gedeclareerde M&I-verrichtingen per 1000 ingeschreven patiënten naar geslacht, 2020, gestandaardiseerd naar Nederland op leeftijd, geslacht en stedelijkheid

Number and percentage declared M&I services by gender per 1000 registered patients, 2020, standardized to the Netherlands on age, gender and urbanity

	Man	%	Vrouw	%	Totaal	%
Intensieve zorg, dag	34,9	25,5%	47,2	24,4 %	41,1	24,8 %
Chirurgie	25,4	18,5%	27,9	14,4 %	26,6	16,1 %
Therapeutische injectie (Cyriax)	13,9	10,1%	23,5	12,1 %	18,7	11,3 %
Bloeddrukmeting gedurende 24-uur, hypertensiemeting	14,7	10,7%	17,1	8,8 %	15,9	9,6 %
ECG-diagnostiek (ECG maken, interpreteren en bespreken met patiënt)	12,6	9,2%	14,3	7,4 %	13,5	8,1 %
IUD aanbrengen/implanteren of verwijderen etonogestrel implantatiestaafje			15,7	8,1 %	7,9	4,8 %

- tabel 12 gaat verder op de volgende pagina -

	Man	%	Vrouw	%	Totaal	%
Gestructureerde huisartsenzorg in de maatschappelijke opvang	4,8	3,5%	5,1	2,6 %	5,0	3,0 %
Longfunctiemeting (= spirometrie)	4,0	2,9%	5,1	2,6 %	4,6	2,8 %
Polyfarmacie	3,0	2,2%	4,4	2,3 %	3,7	2,2 %
Diagnostiek met behulp van Doppler	3,3	2,4%	3,4	1,8 %	3,4	2,0 %
Cognitieve functietest (MMSE)	2,2	1,6%	3,4	1,8 %	2,8	1,7 %
Uitstrijkje	0,0	0,0%	4,8	2,5 %	2,5	1,5 %
Gestructureerde huisartsenzorg in verzorgingshuis	1,3	0,9%	3,6	1,8 %	2,4	1,5 %
Module Abdominale echografie	1,4	1,0%	2,9	1,5 %	2,2	1,3 %
Ambulante compressietherapie bij ulcus cruris	2,1	1,5%	1,9	1,0 %	2,0	1,2 %
Diabetes – instellen op insuline	2,1	1,6%	2,0	1,0 %	2,0	1,2 %
Teledermatologie	1,7	1,2%	2,1	1,1 %	1,9	1,1 %
Diabetes begeleiding per jaar	2,0	1,4%	1,7	0,9 %	1,9	1,1 %
Spleetlamponderzoek	1,6	1,1%	1,7	0,9 %	1,6	1,0 %
Intensieve zorg, ANW	1,6	1,2%	1,5	0,8 %	1,5	0,9 %
Hartritmestoornissen	1,0	0,7%	1,9	1,0 %	1,4	0,9 %
Audiometrie	0,5	0,4%	0,6	0,3 %	0,6	0,3 %
Oogboring	1,1	0,8%	0,0	0,0 %	0,6	0,3 %
Tympanometrie	0,4	0,3%	0,5	0,2 %	0,4	0,3 %
Euthanasie	0,4	0,3%	0,4	0,2 %	0,4	0,2 %
COPD-gestructureerde zorg per jaar	0,3	0,2%	0,3	0,1 %	0,3	0,2 %
MRSA-screening	0,2	0,2%	0,2	0,1 %	0,2	0,1 %
Palliatieve consultatie, telefonisch	0,2	0,1%	0,2	0,1 %	0,2	0,1 %
Palliatieve consultatie, visite	0,1	0,0%	0,1	0,0 %	0,1	0,0 %
Reizigersadvisering	0,0	0,0%	0,1	0,0 %	0,1	0,0 %
Sterilisatie man	0,0	0,0%	0,0	0,0 %	0,0	0,0 %
Besnijdenis	0,0	0,0%	0,0	0,0 %	0,0	0,0 %
Tele-echo, tele-röntgen, telehartmonitoring op de waddeneilanden	0,0	0,0%	0,0	0,0 %	0,0	0,0 %
Chirurgie in geval van cosmetiek	0,0	0,0%	0,0	0,0 %	0,0	0,0 %
Varices sclerosering in geval van cosmetiek	0,0	0,0%	0,0	0,0 %	0,0	0,0 %
Totaal	137,0	100 %	193,6	100 %	165,5	100 %

© Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn

Cijfers huisartsen - Gezondheidsproblemen

Dit onderdeel bestaat uit twee delen: a) incidentie- en prevalentiecijfers van klachten en aandoeningen in de huisartsenpraktijk, en b) de meest gepresenteerde gezondheidsproblemen bij contacten met de huisarts of de praktijkondersteuner GGZ.

Kernpunten 2020

- In 2020 is, ten opzichte van een jaar ervoor, het aantal vastgelegde ziekte-episodes (oftewel het aantal ziekteperiodes vanaf de diagnosedatum tot de (geschatte) datum van herstel van een klacht of ziekte) afgenomen van gemiddeld 5,4 naar 5,2 per patiënt (-3,6%). De afname was het grootste in de groepen 0-4 jaar en 5-17 jaar. Klachten en aandoeningen van het cardiovasculair stelsel (-9,8%) en het bewegingsapparaat (-5,8%) zijn het meeste afgenomen.
- Van 74% van alle acute klachten en aandoeningen is de incidentie in 2020 afgenomen ten opzichte van het jaar ervoor. Bij langdurige en chronische aandoeningen was het aantal nieuwe patiënten afgenomen in respectievelijk 90% en 84% van de gevallen.
- Urineweginfectie is de meest voorkomende reden om contact op te nemen met de huisartsenpraktijk. In 2020 zijn er per 1000 ingeschreven patiënten 150 contacten voor urineweginfecties (2,8% van alle contacten). Op de tweede en derde plek komen essentiële hypertensie zonder orgaanschade (2,6%) en diabetes mellitus (1,9%).
- De twee meest voorkomende gezondheidsproblemen bij mannen in 2020 zijn hypertensie zonder orgaanschade en diabetes mellitus; bij vrouwen zijn dit urineweginfectie en hypertensie zonder orgaanschade.

Incidentie- en prevalentiecijfers van klachten en aandoeningen

Met in de huisartsenpraktijk geregistreerde diagnose-informatie wordt jaarlijks per diagnose het aantal nieuwe (incidentie) en bestaande (prevalentie) personen met de betreffende klacht of aandoeningen berekend (Lees [hier](#) meer over de gehanteerde methode). Bijlage E bevat per ICPC-diagnosecode de incidentie en (jaar)prevalentie in de periode 2016-2020 voor mannen, vrouwen en totaal. De incidentie is het aantal nieuwe episodes van de betreffende klacht of aandoeningen in het jaar. Bij acutere problemen (zoals bijvoorbeeld griep, hoofdpijn of snijwonden) is het mogelijk dat een persoon meerdere keren per jaar 'incident' is. De (jaar)prevalentie is het aantal personen dat gedurende het jaar minimaal een keer de betreffende klacht of aandoeningen heeft gehad.

Bij de vergelijking tussen het COVID-19 jaar 2020 en het jaar 2019 valt op dat bij een groot aantal klachten en aandoeningen de incidentie en/of de prevalentie is gedaald. Deze cijfers zijn gebaseerd op zogenaamde ziekte-episodes (oftewel de periode tussen de diagnosedatum en de (geschatte) datum van herstel). In 2020 is, ten opzichte van een jaar ervoor, het aantal ziekte-episodes afgenomen van gemiddeld 5,4 naar 5,2 per patiënt (-3,6%). Er is sprake van een afname in alle leeftijdsgroepen, al is de afname het grootste in de groepen 0-4 jaar en 5-17 jaar (Tabel 13).

Tabel 13 Aantal ziekte-episodes* per 1000 ingeschreven patiënten naar leeftijd en geslacht, 2019-2020

Number of episodes of illness by age and gender per 1000 registered patients, 2019-2020

	2019	2020	Vershil
Mannen			
0-4 jaar	4.365	3.753	-14,0%
5-17 jaar	2.944	2.715	-7,8%
18-44 jaar	2.892	2.809	-2,9%
45-64 jaar	4.527	4.380	-3,2%
65-74 jaar	7.321	7.080	-3,3%
75-84 jaar	10.018	9.807	-2,1%
85 jaar en ouder	13.470	13.401	-0,5%
Vrouwen			
0-4 jaar	3.974	3.433	-13,6%
5-17 jaar	3.277	2.999	-8,5%
18-44 jaar	5.387	5.242	-2,7%
45-64 jaar	6.413	6.141	-4,2%
65-74 jaar	8.568	8.229	-4,0%
75-84 jaar	11.275	11.041	-2,1%
85 jaar en ouder	14.418	14.298	-0,8%
Totaal	5.405	5.211	-3,6%

* de ziekteperiode vanaf de diagnosedatum tot de (geschatte) datum van herstel

© Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn

Met uitzondering van ICPC-hoofdstuk A (Algemeen) is het aantal ziekte-episodes in alle ICPC-hoofdstukken in 2020 afgenomen ten opzichte van 2019. De sterkste afname heeft plaatsgevonden bij klachten en aandoeningen van het cardiovasculair stelsel (-9,8%), het bewegingsapparaat (-5,8%) en bloed, bloedvormende organen en het immuunstelsel (-5,4%) (Tabel 14).

Tabel 14 Aantal ziekte-episodes* per 1000 ingeschreven patiënten naar ICPC-hoofdstuk, 2019-2020

Number of episodes of illness by ICPC chapter per 1000 registered patients, 2019-2020

	2019	2020	Vershil
A: Algemeen	177	189	6,4%
B: Bloed, bloedvormende organen en immuunstelsel	245	232	-5,4%
D: Spijsverteringsorganen	283	271	-4,3%
F: Oog	231	219	-5,3%
H: Oor	234	223	-4,5%
K: Cardiovasculair stelsel	252	227	-9,8%
L: Bewegingsapparaat	824	776	-5,8%
N: Zenuwstelsel	514	497	-3,3%
P: Psychische problemen	255	246	-3,4%
R: Luchtwegen	292	282	-3,7%
S: Huid	615	606	-1,5%
T: Endocriene klieren, stofwisseling en voeding	566	544	-3,8%

- tabel 14 gaat verder op de volgende pagina -

	2019	2020	Vershil
U: Urinewegen	357	351	-1,8%
W: Zwangerschap, bevalling en geboorteregeling	210	206	-2,1%
X: Geslachtsorganen vrouw, inclusief borsten	127	124	-1,9%
Y: Geslachtsorganen man, inclusief borsten	120	118	-1,8%
Z: Sociale problemen	103	101	-1,5%
Totaal	5.405	5.211	-3,6%

* de ziekteperiode vanaf de diagnosedatum tot de (geschatte) datum van herstel

© Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn

Van 74% van alle acute klachten en aandoeningen is de incidentie in 2020 afgenomen ten opzichte van het jaar ervoor. Zo was er bijvoorbeeld een aanzienlijke afname van de incidentie van waterpokken (van 3,1 naar 1,4 per 1.000 (-54%)), infecties van maag en darm (van 13,8 naar 8,5 per 1.000 (-39%)), goedaardige tumoren van de huid (van 16,1 naar 11,8 per 1.000 (-27%)), ontstoken oog (van 15,5 naar 11,8 per 1.000 (-24%)) en overmatig oorsmeer (van 59,3 naar 51,6 per 1.000 (-13%)). Het is niet te achterhalen of deze klachten ook minder voorkwamen in 2020 of dat alleen de huisartsenpraktijk minder voor deze klachten werd bezocht. Een deel van de klachten zou bijvoorbeeld ook vanzelf of met zelfzorg over kunnen gaan.

Ook bij langdurige en chronische aandoeningen is het aantal nieuwe patiënten in de meeste gevallen afgenomen (respectievelijk in 90% en 84% van de aandoeningen). Opvallend is bijvoorbeeld de procentuele afname van het aantal nieuwe patiënten met de volgende veelvoorkomende aandoeningen: COPD (-39%), glaucoom (-29%), astma (-28%), doofheid (-22%) en osteoporose (-22%).

In 2020 zijn er ook diagnoses meer geregistreerd dan het jaar ervoor. Een aantal daarvan lijken direct het gevolg te zijn van de COVID-19 pandemie. Zo was er een flinke toename van de incidentie van de diagnoses 'Andere virusziekte (A77)' (van 3,7 naar 7,2 per 1.000 personen), 'Andere infectie luchtwegen (R83)' (van 2,7 naar 35,4 per 1.000 personen) en 'Angst voor andere ziekte (A27)' (van 0,8 naar 20,1 per 1.000 personen). Bij de start van de coronapandemie werd corona geregistreerd onder verschillende diagnosecodes, waaronder A77. Later in 2020 werd corona geregistreerd onder de code R83.

Meest gepresenteerde gezondheidsproblemen in de huisartsenpraktijk

Uit de combinatie van de gedeclareerde contacten met de huisarts of de praktijkondersteuner GGZ (consulten en visites) en de geregistreerde diagnoses, blijkt dat urineweginfectie de meest voorkomende reden is om contact op te nemen met de huisartsenpraktijk. In 2020 waren er per 1.000 ingeschreven patiënten 150 contacten voor urineweginfecties (2,8% van alle contacten). Daarna waren essentiële hypertensie zonder orgaanschade (2,6%) en diabetes mellitus (1,9%) de meest voorkomende gezondheidsklachten.

Er is verschil in gepresenteerde gezondheidsproblemen tussen mannen en vrouwen. In 2020 waren bij mannen de meeste gepresenteerde klacht essentiële hypertensie zonder orgaanschade en diabetes mellitus. Bij vrouwen staan urineweginfecties op nummer 1 van de meest voorkomende gezondheidsproblemen waarvoor een contact met de huisartsenpraktijk gedeclareerd werd.

Een deel van de contacten van patiënten met een gezondheidsprobleem die ook onder de integrale bekostiging vallen (segment 2) wordt niet meer apart gedeclareerd door de huisarts. Hierdoor is bijvoorbeeld het aantal diabetes gerelateerde contacten, zoals in de onderstaande tabel weergegeven, een onderschatting.

Tabel 15 Meest voorkomende gezondheidsproblemen bij contacten met de huisarts of praktijkondersteuner GGZ per 1000 ingeschreven patiënten, 2020*, gestandaardiseerd naar Nederland op leeftijd, geslacht en stedelijkheid

Most frequent health problems during contacts with the general practitioner or practice nurse mental health per 1000 registered patients, 2020, standardized to the Netherlands on age, gender and urbanity

ICPC	Diagnose	Totaal		ICPC	Diagnose	Mannen		ICPC	Diagnose	Vrouwen	
		Aantal/ 1000	%			Aantal/ 1000	%			Aantal /1000	%
U71	Cystitis/urine­weginfectie	150	2,8	K86	Essentiële hypertensie zonder orgaanbeschadiging	112	2,7	U71	Cystitis/urine­weginfectie	253	3,9
K86	Essentiële hypertensie zonder orgaanbeschadiging	141	2,6	T90	Diabetes mellitus	101	2,4	K86	Essentiële hypertensie zonder orgaanbeschadiging	170	2,6
T90	Diabetes mellitus	101	1,9	R74	Acute infectie bovenste luchtwegen	74	1,8	A04	Moeheid/zwakte	104	1,6
R74	Acute infectie bovenste luchtwegen	88	1,6	H81	Overmatig cerumen	67	1,6	R74	Acute infectie bovenste luchtwegen	102	1,6
A04	Moeheid/zwakte	76	1,4	R05	Hoesten	64	1,5	T90	Diabetes mellitus	100	1,5
R05	Hoesten	75	1,4	A04	Moeheid/zwakte	47	1,1	P76	Depressie	95	1,5
P76	Depressie	71	1,3	P76	Depressie	46	1,1	R05	Hoesten	85	1,3
H81	Overmatig cerumen	63	1,2	U71	Cystitis/urine­weginfectie	45	1,1	P74	Angststoornis/angsttoestand	78	1,2
P74	Angststoornis/angsttoestand	57	1,1	R83	Andere infectie(s) luchtwegen	42	1,0	D06	Andere gelokaliseerde buikpijn	71	1,1
D06	Andere gelokaliseerde buikpijn	52	1,0	S74	Dermatomy­cose(n)	41	1,0	R96	Astma	60	0,9
Totaal in top 10		16,3		Totaal in top 10		15,3		Totaal in top 10		17,2	

* Bij minder dan 2% van de consulten was de diagnose onbekend.

© Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn

Cijfers huisartsen - Voorgescreven geneesmiddelen

Cijfers over geneesmiddelen die zijn voorgeschreven in de huisartsenpraktijk zijn gebaseerd op codes uit het [Anatomisch Therapeutisch Chemische Classificatiesysteem](#) (ATC), die worden geregistreerd in de huisartsenpraktijk.

Kernpunten 2020

- Bijna tweederde van de bij de huisarts ingeschreven patiënten kreeg in 2020 één of meer geneesmiddelvoorschriften. Dit is een afname van bijna 5% ten opzichte van 2019. De afname was het grootst in de leeftijdsgroep 0-4 jaar.
- Het percentage patiënten dat een antibioticum kreeg voorgeschreven is de afgelopen jaren gedaald. In 2020 was er een afname van 17% te zien ten opzichte van 2019.
- Maagzuurremmers zijn de meest voorgeschreven geneesmiddelen in de huisartsenpraktijk: 15% van de ingeschreven patiënten in de huisartsenpraktijk kreeg tenminste één keer dit geneesmiddel in 2020 voorgeschreven.
- Geneesmiddelen voor hoge bloeddruk worden het meeste voorgeschreven in de leeftijdsgroep van 45 jaar en ouder. Bij 0-17 jarigen staan geneesmiddelen voor eczeem, impetigo en hooikoorts bovenaan, bij 18 tot 45 jarigen anticonceptie- en hooikoortsmiddelen.

Aantal patiënten met één of meer geneesmiddelvoorschriften

Bijna tweederde van de bij de huisarts ingeschreven patiënten kreeg in 2020 één of meer geneesmiddelvoorschriften. Het aantal patiënten met tenminste één geneesmiddelvoorschrift stijgt naarmate patiënten ouder worden. Zo'n 45% van de kinderen in de leeftijd tot 18 jaar, ongeveer tweederde van de volwassenen tussen 18 en 64 jaar en ruim 90% van de 65-plussers kregen minimaal één voorschrift van de huisarts in 2020. Dit percentage loopt in de alleroudste leeftijdsgroep, 85 jaar en ouder, op tot 96%. Het percentage bij de huisarts ingeschreven patiënten dat één of meer voorschriften heeft gekregen is in het COVID-19 jaar 2020 in alle leeftijdscategorieën lager dan in andere jaren. Ten opzichte van 2019 is het percentage patiënten met minimaal één voorschrift met 4,7% afgenomen. De afname was het sterkst in de groep 0-4 jarigen (Tabel 16).

Tabel 16 Percentage patiënten met minimaal één voorschrift bij de huisarts per jaar, naar leeftijdsgroep, 2016-2020

Percentage patients with at least one drug prescription per year, 2016-2020

in %	2016	2017	2018	2019	2020
Leeftijdscategorie:					
0 t/m 4 jaar	56,4	51,9	55,3	57,5	46,8
5 t/m 17 jaar	51,4	47,2	50,0	49,2	44,1
18 t/m 44 jaar	64,6	61,7	63,1	63,9	60,0
45 t/m 64 jaar	75,7	74,4	75,3	74,9	72,6
65 t/m 74 jaar	88,3	88,2	88,3	88,2	86,8
75 t/m 84 jaar	94,3	94,1	94,4	94,2	93,7
85 jaar en ouder	95,8	95,0	95,9	96,3	96,1
Totaal	70,1	67,8	69,2	69,6	66,3

© Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn

Voor antibiotica, benzodiazepines, maagmiddelen en cholesterolverlagers is apart berekend aan hoeveel van de ingeschreven patiënten deze voorgeschreven werden in 2016-2020. Afgelopen jaren is er veel aandacht geweest voor het terugdringen van antibioticagebruik; sinds 2016 is het voorschrijven van antibiotica ook afgenomen. In 2020 was er, waarschijnlijk door de COVID-19 pandemie en de genomen maatregelen, zoals verbeterde handhygiëne en de anderhalve meter maatregel, een sterke afname te zien ten opzichte van 2019 (van 17,2 naar 14,3 procent patiënten met een antibioticavoorschrift (-17%)).

Het percentage patiënten dat een benzodiazepine kreeg voorgeschreven is neemt al jaren af, ook in 2020 zet deze daling door. Maagmiddelen, waaronder de maagzuurremmende middelen, worden zeer frequent voorgeschreven. Het totale percentage lijkt de laatste jaren redelijk stabiel rond 16%, maar is in 2020 iets afgenomen, dit geldt ook voor het aantal patiënten met een cholesterolverlager.

Tabel 17 Percentage patiënten met minimaal één voorschrift voor een antibioticum (ATC-code J01) per jaar bij de huisarts, naar leeftijdsgroep, 2016-2020

Percentage patients with at least one antibiotic (ATC-code J01) prescription in general practice, by age group, 2016-2020

in %	2016	2017	2018	2019	2020
Leeftijdscategorie:					
0 t/m 17 jaar	13,7	11,5	11,8	12,0	8,1
18 t/m 44 jaar	15,7	14,5	14,4	14,6	12,2
45 t/m 64 jaar	18,6	17,6	17,7	17,2	14,9
65 t/m 74 jaar	24,3	23,7	23,9	23,4	19,7
75 jaar en ouder	32,7	32,6	32,8	31,9	28,0
Totaal	18,4	17,1	17,2	17,2	14,3

© Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn

Tabel 18 Percentage patiënten met minimaal één voorschrift van een benzodiazepine (ATC-code N05BA) per jaar bij de huisarts, naar leeftijdsgroep, 2016-2020

Percentage patients with at least one benzodiazepine (ATC-code N05BA) prescription per year in general practice by age group, 2016-2020

in %	2016	2017	2018	2019	2020
Leeftijdscategorie:					
0 t/m 17 jaar	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2
18 t/m 44 jaar	3,4	3,3	3,2	3,2	2,8
45 t/m 64 jaar	6,4	6,4	6,1	5,9	5,6
65 t/m 74 jaar	8,1	8,0	7,7	7,4	7,1
75 jaar en ouder	10,4	9,9	9,4	9,0	8,8
Totaal	4,8	4,6	4,5	4,3	4,0

© Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn

Tabel 19 Percentage patiënten met minimaal één voorschrift van een maagmiddel (ATC-code A02) per jaar bij de huisarts, naar leeftijdsgroep, 2016-2020

Percentage patients with at least one prescription for an acid related disorder (ATC-code A02) per year, by age group, 2016-2020

in %	2016	2017	2018	2019	2020
Leeftijdscategorie:					
0 t/m 17 jaar	1,1	1,1	1,0	1,0	0,9
18 t/m 44 jaar	7,4	7,2	7,2	7,3	6,9
45 t/m 64 jaar	20,3	19,9	19,9	19,8	19,4
65 t/m 74 jaar	35,5	35,3	35,3	35,2	34,4
75 jaar en ouder	51,3	50,7	50,8	49,8	48,8
Totaal	16,1	15,9	16,1	16,1	15,7

© Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn

Tabel 20 Percentage patiënten met minimaal één voorschrift van een cholesterolverlager (ATC-code C10A) bij de huisarts per jaar, naar leeftijdsgroep, 2016-2020

Percentage patients with at least one prescription of a cholesterol-lowering drug (ATC-code C10A) per year, by age group, 2016-2020

in %	2016	2017	2018	2019	2020
Leeftijdscategorie:					
0 t/m 17 jaar	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1
18 t/m 44 jaar	0,9	0,9	0,8	0,9	0,8
45 t/m 64 jaar	14,1	14,1	14,1	13,8	13,3
65 t/m 74 jaar	36,6	36,9	37,2	36,5	35,2
75 jaar en ouder	41,2	41,5	42,5	41,7	40,5
Totaal	11,2	11,4	11,8	11,5	11,2

© Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn

Top-10 geneesmiddelvoorschriften, totaal en naar leeftijd

De top-10 van geneesmiddelvoorschriften is gebaseerd op “niveau 3” van de [ATC-codering](#) (therapeutische/farmacologische subgroep).

In 2020 kreeg ruim 15% van de patiënten ingeschreven in een huisartsenpraktijk een maagzuurremmer voorgeschreven. Maagzuurremmers zijn daarmee het meest voorgeschreven middel in de huisartsenpraktijk. Ook in de jaren 2016-2019 waren maagzuurremmers één van de meest voorgeschreven middelen. Naast maagzuurremmers, staan ook NSAIDs (ontstekingsremmende pijnstillers) en cholesterolverlagers elk jaar in de top-5 van meest voorgeschreven geneesmiddelen (zie ook [Aantal patiënten met één of meer prescripties](#)).

Tabel 21 Top-10 van geneesmiddelvoorschriften, 2020, gestandaardiseerd naar Nederland op leeftijd, geslacht en stedelijkheid

Top-10 of drug prescriptions, 2020, standardized to the Netherlands on age, gender and urbanity

ATC	Omschrijving	% patiënten
A02B	Middelen bij ulcus pepticum en gastro-oesofageale reflux	15,4
C10A	Antilipaemica, enkelvoudig	11,2
M01A	Niet-steroïde anti-inflammatoire en antireumatische midd.	10,7
B01A	Antithrombotica	9,8
D07A	Enkelvoudige corticosteroiden	9,5
A06A	Laxantia	8,2
R01A	Decongestiva en andere lokale middelen voor nasaal gebruik	8,2
C07A	Beta-blokkers	8,2
R06A	Antihistaminica voor systemisch gebruik	7,8
J01C	Betalactam-antibiotica, penicillines	7,7

© Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn

Per leeftijdsgroep is er wel verschil te zien in de meest voorgeschreven geneesmiddelen. Zo werden in 2020 aan kinderen regelmatig corticosteroiden en middelen bij allergie (antihistaminica) voorgeschreven. Bij jong volwassenen staat, zoals kan worden verwacht, hormonale anticonceptiva op nummer 1 van meest voorgeschreven geneesmiddelen. Voor patiënten vanaf 45 jaar maakt deze plaats voor maagzuurremmende middelen en geneesmiddelen voor het hart- en vaatstelsel (Tabel 22). In lijn met het beeld uit de eerdere overzichten is voor alle leeftijdsgroepen het antibiotica voorschrijven in 2020 flink afgenomen ten opzichte van eerdere jaren.

Tabel 22 Top-10 van geneesmiddelvoorschriften naar leeftijdsgroep, 2020

Top-10 of drug prescriptions by age, 2020

0-17 jaar			18-44 jaar			45-64 jaar			65-74 jaar			75+ jaar		
ATC	Omschrijving	%*	ATC	Omschrijving	%*	ATC	Omschrijving	%*	ATC	Omschrijving	%*	ATC	Omschrijving	%*
D07A	Enkelvoudige corticosteroiden	7,8	G03A	Hormonale anticonceptiva voor systemisch gebruik	15,7	A02B	Middelen bij ulcus pepticum en gastro-oesofageale reflux	19,0	C10A	Antilipaemica, enkelvoudig	35,2	A02B	Middelen bij ulcus pepticum en gastro-oesofageale reflux	48,4
R06A	Antihistaminica voor systemisch gebruik	7,0	M01A	Niet-steroïde anti-inflammatoire en antireumatische midd.	10,1	M01A	Niet-steroïde anti-inflammatoire en antireumatische midd.	15,9	A02B	Middelen bij ulcus pepticum en gastro-oesofageale reflux	34,0	B01A	Antithrombotica	47,6
D02A	Emollientia en protectiva	6,7	R06A	Antihistaminica voor systemisch gebruik	8,8	C10A	Antilipaemica, enkelvoudig	13,3	B01A	Antithrombotica	27,5	C10A	Antilipaemica, enkelvoudig	40,5
J01C	Betalactam-antibiotica, penicillines	6,0	R01A	Decongestiva en andere lokale middelen voor nasaal gebruik	8,1	R01A	Decongestiva en andere lokale middelen voor nasaal gebruik	9,7	C07A	Beta-blokkers	22,3	C07A	Beta-blokkers	35,0
R01A	Decongestiva en andere lokale middelen voor nasaal gebruik	5,6	D07A	Enkelvoudige corticosteroiden	7,7	D07A	Enkelvoudige corticosteroiden	9,6	C09A	Ace-remmers	16,8	A06A	Laxantia	24,7
D06A	Antibiotica, lokale	5,1	A02B	Middelen bij ulcus pepticum en gastro-oesofageale reflux	6,6	B01A	Antithrombotica	8,8	A06A	Laxantia	14,8	C09A	Ace-remmers	21,6
R03A	Sympathicomimetica voor inhalatie	4,7	J01C	Betalactam-antibiotica, penicillines	6,0	N06A	Antidepressiva	8,7	C08C	Selectieve calciumantagonisten met vnl vasculaire werking	14,7	C08C	Selectieve calciumantagonisten met vnl vasculaire werking	20,5
A06A	Laxantia	3,9	R03A	Sympathicomimetica voor inhalatie	5,0	R03A	Sympathicomimetica voor inhalatie	8,5	M01A	Niet-steroïde anti-inflammatoire en antireumatische midd.	14,1	A11C	Vitaminen a en d, inclusief combinaties van deze twee	19,4
G03A	Hormonale anticonceptiva voor systemisch gebruik	3,5	A06A	Laxantia	4,5	C07A	Beta-blokkers	8,4	D07A	Enkelvoudige corticosteroiden	13,0	D07A	Enkelvoudige corticosteroiden	16,3
D01A	Antimycotica, lokale	3,3	N06A	Antidepressiva	4,4	R06A	Antihistaminica voor systemisch gebruik	8,3	A10B	Bloedglucoseverlagende middelen excl. insulines	11,5	C09C	Angiotensine-ii-antagonisten	15,4

*percentage patiënten dat het geneesmiddel voorgeschreven krijgt

© Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn

Indicaties voor geneesmiddelvoorschriften naar leeftijd

Om de cijfers over indicaties voor geneesmiddelen te berekenen zijn er 159 huisartsenpraktijken geselecteerd die voldoende diagnoses bij prescripties registreren. In totaal was bij 78% van de voorschriften een diagnose geregistreerd.

Tabel 23 bevat informatie per leeftijdsgroep over de meest voorkomende gezondheidsproblemen waarvoor een geneesmiddel werd voorgeschreven in 2020. Voor patiënten in de leeftijdsgroep van 45 jaar en ouder staan geneesmiddelen voor hoge bloeddruk op nummer 1. Ook medicatie voor diabetes wordt aan veel patiënten in deze leeftijdsgroep voorgeschreven. Bij jongeren worden logischerwijs voor andere indicaties geneesmiddelen voorgeschreven. Bij 0-17 jarigen staan geneesmiddelen voor eczeem, impetigo en hooikoorts bovenaan, bij 18 tot 45 jarigen anticonceptie- en hooikoortsmiddelen. Door de jaren heen is de top 2 heel stabiel voor alle leeftijdsgroepen.

Tabel 23 Meest frequent voorkomende indicaties voor een geneesmiddelvoorschrift naar leeftijdsgroep (% van ingeschreven patiënten), 2020

Most frequent indications for which drugs are prescribed by age group (% of registered patients), 2020

0-17 jaar			18-44 jaar			45-64 jaar			65-74 jaar			75+ jaar		
ICPC	Omschrijving	%*	ICPC	Omschrijving	%*	ICPC	Omschrijving	%*	ICPC	Omschrijving	%*	ICPC	Omschrijving	%*
S87	Constitutioneel eczeem	4,3	W11	Anticonceptie: orale anticonceptie	6,7	K86	Essentiële hypertensie zonder orgaanbeschadiging	10,2	K86	Essentiële hypertensie zonder orgaanbeschadiging	23,9	K86	Essentiële hypertensie zonder orgaanbeschadiging	29,4
R97	Hooikoorts/allergische rhinitis	3,6	R97	Hooikoorts/allergische rhinitis	5,9	T90	Diabetes mellitus	5,2	T90	Diabetes mellitus	12,2	T90	Diabetes mellitus	15,9
S84	Impetigo/impetiginisatie	2,9	U71	Cystitis/urinewegsinfectie	3,1	R97	Hooikoorts/allergische rhinitis	5,0	T93	Vetstofwisselingsstoornis(sen)	9,9	U71	Cystitis/urinewegsinfectie	11,8
D12	Obstipatie	2,3	R96	Astma	3,0	R96	Astma	4,3	U71	Cystitis/urinewegsinfectie	6,3	K78	Boezemfibrilleren/-fladderen	10,1
R74	Acute infectie bovenste luchtwegen	2,0	S88	Contact eczeem/ander eczeem	2,6	U71	Cystitis/urinewegsinfectie	3,8	R95	Emfyseem/COPD	4,7	T93	Vetstofwisselingsstoornis(sen)	9,3
H71	Otitis media acuta/myringitis	2,0	S74	Dermatomyose(n)	2,5	T93	Vetstofwisselingsstoornis(sen)	3,6	S88	Contact eczeem/ander eczeem	4,6	D12	Obstipatie	8,5
R96	Astma	1,9	S87	Constitutioneel eczeem	1,8	S88	Contact eczeem/ander eczeem	3,5	R96	Astma	4,4	T91	Vitamine-/voedingsdeficiëntie(s)	7,2
S88	Contact eczeem/ander eczeem	1,8	W12	Anticonceptie: IUD	1,7	T91	Vitamine-/voedingsdeficiëntie(s)	3,1	D02	Maagpijn	4,2	P06	Slapeloosheid/andere slaapstoornis	6,2
W11	Anticonceptie: orale anticonceptie	1,8	T91	Vitamine-/voedingsdeficiëntie(s)	1,6	P76	Depressie	2,8	K78	Boezemfibrilleren/-fladderen	4,1	R95	Emfyseem/COPD	5,9
S74	Dermatomyose(n)	1,3	R05	Hoesten	1,4	D02	Maagpijn	2,8	T91	Vitamine-/voedingsdeficiëntie(s)	4,0	L95	Osteoporose	5,9

*percentage patiënten dat het geneesmiddel voorgeschreven krijgt

© Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn

Cijfers huisartsen - Verwijzingen naar de tweede lijn

De cijfers over verwijzingen naar de tweede lijn zijn gebaseerd op verwijsgegevens van huisartsenpraktijken die gebruik maken van [ZorgDomein](#) bij verwijzingen. De grootte van de onderzoekspopulatie wijkt daarom af van de andere analyses:

- 2016: 95 huisartsenpraktijken met 367.571 ingeschreven patiënten.
- 2017: 140 huisartsenpraktijken met 580.449 ingeschreven patiënten.
- 2018: 102 huisartsenpraktijken met 427.702 ingeschreven patiënten.
- 2019: 145 huisartsenpraktijken met 625.111 ingeschreven patiënten.
- 2020: 214 huisartsenpraktijken met 927.964 ingeschreven patiënten.

Meer informatie over de gehanteerde methoden is te lezen op de [website](#) van Nivel Zorgregistraties.

Kernpunten 2020

- In 2020 zijn er per 1000 ingeschreven patiënten 248 verwijzingen uitgeschreven voor een medisch specialist. Dit is een afname van 19% ten opzichte van 2019.
- Er worden meer vrouwen dan mannen verwezen naar een medisch specialist. Dit verschil is met name zichtbaar in de leeftijdsgroep van 18-64 jaar.
- De meeste verwijzingen vonden in 2020 plaats naar dermatologie, oogheelkunde, KNO-heelkunde en orthopedie. In 2020 is er een afname in het aantal verwijzingen in alle specialismen, behalve naar psychiatrie.

Aantal verwijzingen naar de tweede lijn

In 2020 zijn, per 1000 ingeschreven patiënten, 248 verwijzingen uitgeschreven voor een medisch specialist (Tabel 24). Dit is een afname van 19% ten opzichte van 2019. Er worden meer vrouwen dan mannen verwezen naar een medisch specialist. Dit verschil is met name zichtbaar in de leeftijdsgroep van 18-64 jaar. Het aantal verwijzingen loopt op met de leeftijd, zowel bij mannen als vrouwen (Tabel 25).

Tabel 24 Aantal verwijzingen van de huisarts naar de medisch specialist per 1.000 ingeschreven patiënten per jaar, 2016-2020

Number of referrals from general practice to medical specialists (per 1000 registered patients) per year, 2016-2020

in %	2016	2017	2018	2019	2020
Geslacht:					
Mannen	261,9	259,9	265,6	265,8	215,3
Vrouwen	344,5	345,6	352,4	354,4	284,8
Leeftijdscategorie:					
0 t/m 17 jaar	167,5	152,1	150,0	146,5	115,8
18 t/m 64 jaar	287,4	294,5	297,3	302,4	247,5
65 t/m 74 jaar	447,3	453,2	461,3	470,2	362,4
75 jaar en ouder	524,5	533,4	550,2	546,7	428,1
Totaal	284,6	296,6	310,3	305,7	247,7

© Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn

Tabel 25 Aantal verwijzingen van de huisarts naar de medisch specialist, naar geslacht en leeftijdsgroep (per 1000 ingeschreven patiënten), 2020

Number of referrals from general practice to medical specialists by gender and age group (per 1000 registered patients), 2020

	Mannen	Vrouwen
Leeftijdscategorie:		
0 t/m 17 jaar	114,2	117,4
18 t/m 64 jaar	197,8	296,9
65 t/m 74 jaar	344,0	380,4
75 jaar en ouder	435,2	422,5
Totaal	215,3	284,8

© Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn

Verwijzingen per specialisme

De meeste verwijzingen vonden in 2020 plaats naar dermatologie, oogheelkunde, KNO-heelkunde en orthopedie. In 2020 is er een afname in het aantal verwijzingen in alle specialismen, behalve naar psychiatrie.

Tabel 26 Aantal verwijzingen van de huisarts naar de medisch specialist (per 1000 ingeschreven patiënten) per jaar, 2016-2020

Number of referrals from general practice to medical specialists per year (per 1000 registered patients), 2016-2020

Specialisme	2016	2017	2018	2019	2020
Dermatologie	30,0	30,6	32,4	31,3	23,8
Oogheelkunde	30,5	31,1	32,4	31,1	23,1
KNO-heelkunde	30,0	30,4	31,0	30,0	22,8
Orthopedie	30,0	29,5	30,4	30,0	23,3
Heelkunde	23,6	24,6	25,8	25,0	20,3
Neurologie	22,3	22,1	22,9	23,1	18,1
Psychiatrie	14,3	17,5	20,2	19,7	20,6
Gynaecologie/verloskunde	17,3	18,6	19,4	19,2	16,5

- tabel 26 gaat verder op de volgende pagina -

Specialisme	2016	2017	2018	2019	2020
Cardiologie	13,3	14,4	15,3	15,7	13,5
Interne geneeskunde	14,6	15,0	14,3	14,3	10,9
Urologie	10,9	11,2	11,8	12,0	9,8
Plastische chirurgie	8,0	9,2	9,7	9,9	7,7
Maag-darm-leverziekten	7,4	8,7	9,4	9,7	8,6
Kindergeneeskunde	8,6	9,0	9,0	8,2	6,5
Longziekten	7,1	7,2	7,8	7,9	7,2
Reumatologie	5,0	5,0	5,2	5,1	4,1
Geriatric	2,4	2,6	3,0	2,8	2,1
Anaesthesiologie	2,1	2,2	2,6	2,5	1,9
Revalidatiegeneeskunde	2,1	2,7	2,6	2,4	2,1
Mondziekten en kaakchirurgie	1,7	1,7	1,8	1,8	1,2
Sportgeneeskunde	1,5	1,5	1,3	1,6	1,2
Allergologie	0,8	1,0	1,0	1,0	1,2
Klinische genetica	0,8	0,9	0,9	0,9	0,7
Medische psychologie	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0
Multidisciplinaire en speciale poli	0,1	0,1	0,1	0,3	0,5
Totaal	284,6	296,6	310,3	305,7	247,7

© Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn

Indicaties voor verwijzingen

In de tabellen 27 t/m 30 worden de top-5 indicaties weergegeven voor de vier specialismen waarnaar in 2020 het meest verwezen is, namelijk dermatologie, oogheelkunde, KNO-heelkunde en orthopedie.

*Tabel 27 Top-5 indicaties (ICPC code) voor verwijzingen naar dermatologie, 2020**

Top-5 indications (ICPC code) for referrals to dermatology, 2020

ICPC	Diagnose	% verwijzingen
S99	Andere ziekte huid/subcutis	10,2
S82	Naevus/moedervlek	9,2
S77	Maligniteit huid/subcutis	8,1
S04	Lokale zwelling/papel/knobbel huid/subcutis	5,4
S88	Contact eczeem/ander eczeem	5,4
% in top 5:		38,4

* % van verwijzingen met bekende indicatie

© Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn

Tabel 28 Top-5 indicaties (ICPC code) voor verwijzingen naar **oogheelkunde**, 2020*

Top-5 indications (ICPC code) for referrals to **ophthalmology**, 2020

ICPC	Diagnose	% verwijzingen
F05	Andere visussymptomen/-klachten	25,3
F92	Staar	15,7
F91	Refractie afwijking	8,2
F04	Mouches volantes/flitsen/flikkeringen	6,6
F99	Andere ziekte(n) oog/adnexen	5,0
% in top 5:		60,9

* % van verwijzingen met bekende indicatie

© Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn

Tabel 29 Top-5 indicaties (ICPC code) voor verwijzingen naar **KNO-heelkunde**, 2020*

Top-5 indications (ICPC code) for referrals to **ENT-surgery**, 2020,

ICPC	Diagnose	% verwijzingen
H02	Gehoorklachten	9,6
R21	Symptomen/klachten keel	8,1
H86	Doofheid/slechthorendheid	5,0
H03	Oorsuizen/tinnitus	4,8
R06	Epistaxis/neusbloeding	4,2
% in top 5:		31,7

* % van verwijzingen met bekende indicatie

© Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn

Tabel 25 Top-5 indicaties (ICPC code) voor verwijzingen naar **orthopedie**, 2020*

Top-5 indications (ICPC code) for referrals to **orthopaedics**, 2020

ICPC	Diagnose	% verwijzingen
L15	Knie symptomen/klachten	19,3
L08	Schouder symptomen/klachten	10,4
L90	Gonartrose	8,5
L17	Voet/teen symptomen/klachten	5,9
L89	Coxartrose	5,2
% in top 5:		49,4

* % van verwijzingen met bekende indicatie

© Nivel Zorgregistraties Eerste Lijn